

Polacy o wrześniowym referendum zarządzonym przez prezydenta Bronisława Komorowskiego

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 9 stycznia 2015 roku

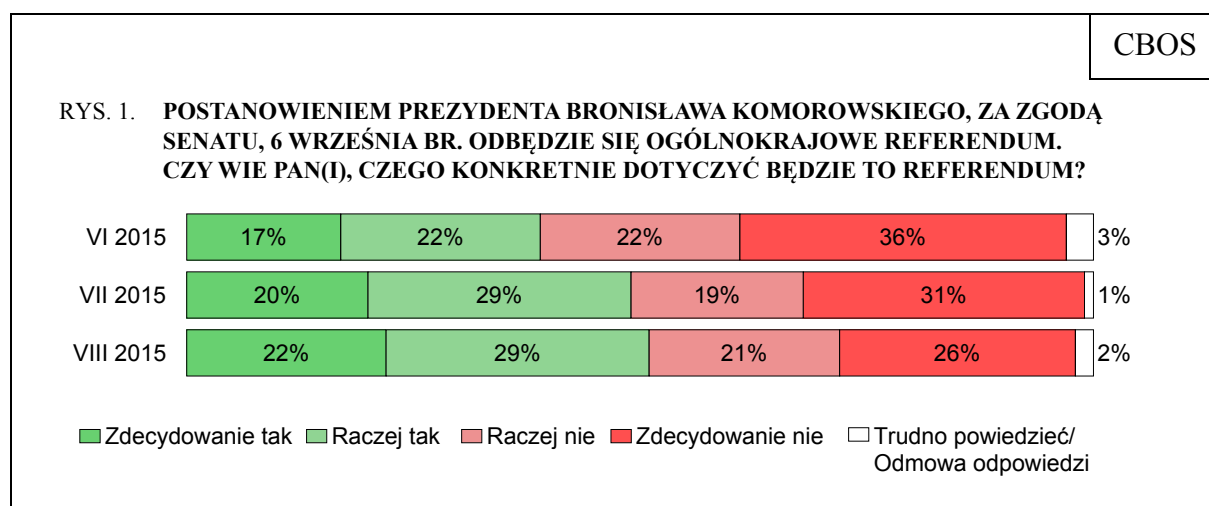

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ▶ W drugiej połowie sierpnia – na dwa tygodnie przed głosowaniem – tylko nieco ponad połowa (51%) Polaków deklarowała wiedzę o kwestiach, które 6 września będą poddane pod ogólnokrajowe referendum, a niewiele mniej osób (47%) nie orientowało się, czego będzie ono dotyczyć.
- ▶ W porównaniu z czerwcem i lipcem zmniejszyło się zainteresowanie udziałem w referendum – na dwa tygodnie przed jego terminem jedynie 32% badanych twierdziło, że na pewno będzie w nim uczestniczyć.
- ▶ W stosunku do poprzedniego pomiaru spadło poparcie dla wprowadzenia jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu (z 45% do 41%), jednocześnie przybyło przeciwników tego rozwiązania (z 16% do 22%). Nadal jednak badani zamierzający uczestniczyć w referendum w większości opowiadają się za wprowadzeniem JOW-ów (56% wśród pewnych głosowania i 50% wśród deklarujących, że raczej wezmą w nim udział).
- ▶ Tak samo jak w czerwcu i lipcu, zdecydowana większość Polaków – niezależnie od ich deklaracji dotyczących udziału w referendum – wyraża poparcie dla wprowadzenia ogólnej zasady rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika (76% ogółu), natomiast nie zgadza się na utrzymanie dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa (73% ogółu).

W porównaniu z pomiarem lipcowym nieco wzrósł odsetek Polaków deklarujących wiedzę o kwestiach, które 6 września będą poddane pod ogólnokrajowe referendum (wzrost o 2 punkty procentowe, do 51%), nadal jednak znaczącą grupę stanowią ci, którzy przyznają, że nie orientują się, czego konkretnie będzie ono dotyczyć (47%, spadek o 3 punkty)¹. Warto też zauważyć, iż jedynie 22% badanych jest pewnych posiadanej wiedzy w tym zakresie.

Przeprowadzone analizy statystyczne² niezmiennie wskazują, iż samoocenę wiedzy badanych o przedmiocie wrześniowego referendum różnicuje przede wszystkim ich zainteresowanie polityką – im ono większe, tym częściej respondenci twierdzą, że wiedzą, czego konkretnie będzie ono dotyczyć. Porównanie z wynikami poprzedniego badania³ wskazuje, że niewielki przyrost wiedzy o ogólnokrajowym referendum nastąpił jedynie wśród

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (303) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 17–24 sierpnia 2015 roku na liczącej 1040 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

³ Por. komunikat CBOS „Polacy o referendum na dwa miesiące przed głosowaniem”, lipiec 2015 (oprac. B. Badora).

badanych śledzących przynajmniej główne wydarzenia polityczne. Nadal zatem uważający się za poinformowanych o przedmiocie referendum (w mniejszym lub większym stopniu) dominują jedynie wśród badanych ponadprzeciętnie zainteresowanych sprawami politycznymi (85%) oraz tych średnio zainteresowanych, którzy deklarują, że śledzą jedynie główne wydarzenia polityczne (59%).

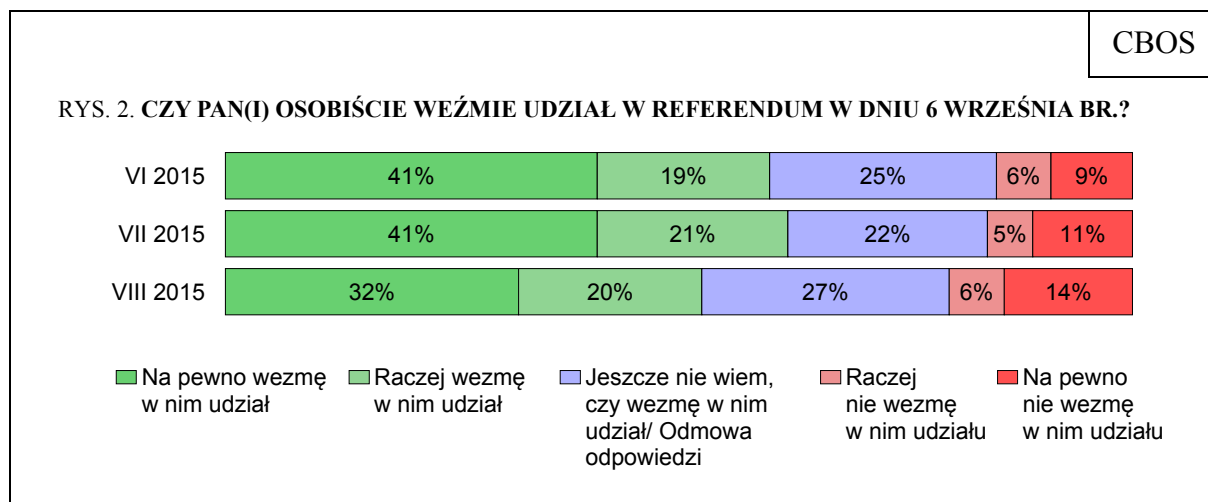
Tabela 1

Postanowieniem prezydenta Bronisława Komorowskiego, za zgodą Senatu, 6 września br. odbędzie się ogólnokrajowe referendum. Czy wie Pan(i), czego konkretnie dotyczyć będzie to referendum?	Jak określił(a)by Pan(i) swoje zainteresowanie polityką:			
	bardzo duże lub duże – respondent uważnie śledzi to, co się dzieje w polityce	średnie – respondent śledzi jedynie główne wydarzenia	nikłe, niewielkie – uwadze respondenta często umykają nawet ważne wydarzenia	żadne – praktycznie respondenta to nie interesuje
	w procentach			
Zdecydowanie tak	54	23	10	3
Raczej tak	31	36	25	9
Raczej nie	8	24	27	17
Zdecydowanie nie	6	17	37	66
Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi	1	1	1	3

Nadal też deklaracje badanych w tej kwestii znacząco różnicuje umiejętność określenia swoich poglądów politycznych na skali lewica–centrum–prawica oraz poziom wykształcenia (por. tabela aneksowa 1). Większość badanych określających swoje przekonania polityczne jako lewicowe, prawicowe lub centrowe uważa się za poinformowanych o przedmiocie referendum (odpowiednio: 64%, 60% i 56%). Tak jak poprzednio osoby niepotrafiące określić swoich poglądów na skali lewica–centrum–prawica w przeważającej większości (72%) deklarują, że nie wiedzą, czego konkretnie będzie ono dotyczyć. W przypadku wykształcenia wyraźnie widać podział na dwie grupy respondentów. Do pierwszej, w której większość czuje się mniej lub bardziej poinformowana o przedmiocie wrześniowego referendum, należy zaliczyć osoby z wykształceniem wyższym i średnim (odpowiednio: 72% i 58%), a do drugiej, w której dominują niemający wiedzy na ten temat – osoby z wykształceniem podstawowym/gimnazjalnym i zasadniczym zawodowym (odpowiednio: 71% i 55%).

DEKLARACJE UDZIAŁU W REFERENDUM

W porównaniu z czerwcem i lipcem znacznie zmniejszyło się zainteresowanie Polaków udziałem w referendum 6 września. W drugiej połowie sierpnia – na dwa tygodnie przed terminem głosowania – jedynie 32% badanych twierdziło, że na pewno będzie w nim uczestniczyć (od lipca spadek o 9 punktów procentowych), a 20% (spadek o 1 punkt) – że raczej weźmie w nim udział. Ponadto w stosunku do lipca znacząco zwiększyła się grupa respondentów niezdecydowanych, czy uczestniczyć w referendum (z 22% do 27%), ale przybyło też osób zdecydowanych opuścić to głosowanie (z 11% do 14%) oraz skłaniających się raczej ku absencji (z 5% do 6%).

Z wielozmiennowych analiz statystycznych⁴ po raz kolejny⁵ wynika, iż zamiar udziału w referendum w największym stopniu wiąże się z deklaracjami dotyczącymi głosowania w wyborach parlamentarnych, które odbędą się 25 października⁶ – najczęściej pewne swego w nim udziału są osoby zamierzające uczestniczyć także w nadchodzących wyborach do Sejmu i Senatu. Można zatem powiedzieć, iż w zbliżającym się referendum mają zamiar głosować przede wszystkim osoby generalnie skłonne do większej aktywności obywatelskiej. Warto też dodać, iż spadek zainteresowania głosowaniem w referendum odnotowaliśmy we wszystkich grupach wyróżnionych ze względu na deklaracje dotyczące zamiaru głosowania w nadchodzących wyborach parlamentarnych.

⁴ Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

⁵ Zob. komunikat CBOS „Polacy o referendum na dwa miesiące przed głosowaniem”, wyd. cyt.

⁶ Por. komunikat CBOS „Preferencje partyjne w sierpniu”, sierpień 2015 (oprac. K. Pankowski).

Tabela 2

Czy Pan(i) osobiście weźmie udział w referendum w dniu 6 września br.?	Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w wyborach parlamentarnych 25 października br.?		
	Na pewno wezmę w nich udział	Jeszcze nie wiem, czy wezmę w nich udział	Na pewno nie wezmę w nich udziału
	w procentach		
Na pewno wezmę w nim udział	50	7	5
Raczej wezmę w nim udział	22	27	5
Jeszcze nie wiem, czy wezmę w nim udział	18	53	18
Raczej nie wezmę w nim udziału	4	8	12
Na pewno nie wezmę w nim udziału	6	4	60

Podobnie jak w lipcu, zamiarowi głosowania w referendum sprzyja posiadanie wiedzy o jego przedmiocie, przy czym obecnie nadal pewni swego udziału w referendum są w większości jedynie ci, którzy deklarują, że wiedzą, czego będzie ono dotyczyć. Warto też zwrócić uwagę, iż w dalszym ciągu pewni swej absencji najczęściej są badani w ogóle nieorientowani w przedmiocie wrześniowego referendum. Jednocześnie w porównaniu z poprzednim pomiarem⁷ niemal podwoił się odsetek osób deklarujących absencję wśród dobrze poinformowanych.

Tabela 3

Czy Pan(i) osobiście weźmie udział w referendum w dniu 6 września br.?	Postanowieniem prezydenta Bronisława Komorowskiego, za zgodą Senatu, 6 września br. odbędzie się ogólnokrajowe referendum. Czy wie Pan(i), czego konkretnie dotyczyć będzie to referendum?			
	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie
	w procentach			
Na pewno wezmę w nim udział	55	40	20	15
Raczej wezmę w nim udział	15	27	25	14
Jeszcze nie wiem, czy wezmę w nim udział	12	19	39	35
Raczej nie wezmę w nim udziału	3	6	9	8
Na pewno nie wezmę w nim udziału	14	7	7	28

Podobnie jak w poprzednich miesiącach, deklaracjom udziału w referendum sprzyjają wyrobione poglądy polityczne, przy czym obecnie nieco częściej niż pozostali uczestnictwo w nim deklarują badani o orientacji prawicowej (42% pewnych swego w nim udziału i 21% raczej skłonnych głosować). Najmniejsze zainteresowanie udziałem w referendum jest

⁷ Por. komunikat CBOS „Polacy o referendum na dwa miesiące przed głosowaniem”, wyd. cyt.

nadal wśród osób niepotrafiących określić swoich poglądów na skali lewica–centrum–prawica (por. tabela aneksowa 2). Spośród analizowanych zmiennych społeczno-demograficznych na deklaracje uczestnictwa w referendum nadal najbardziej wpływa poziom wykształcenia respondentów. Obecnie pewnych swego udziału w nim jest dwie piąte (40%) badanych z wyższym wykształceniem, a kolejne 25% z tej grupy skłania się ku temu. Im niższy poziom wykształcenia, tym rzadziej deklarowane uczestnictwo w referendum.

STOSUNEK DO KWESTII PODDANYCH POD REFERENDUM

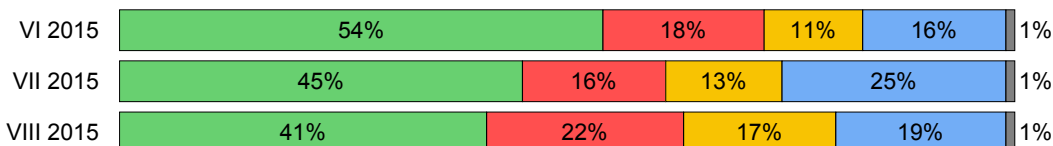
Tak jak w poprzednich miesiącach, pytanie o stosunek do kwestii poddanych pod referendum, które odbędzie się 6 września, zadaliśmy wszystkim respondentom, niezależnie od ich deklaracji dotyczących udziału w tym głosowaniu.

W drugiej połowie sierpnia – na dwa tygodnie przed terminem referendum – po raz kolejny spadło poparcie dla wprowadzenia jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu RP (do 41% – od lipca spadek o 4 punkty procentowe, a od czerwca łącznie o 13 punktów), jednocześnie przybyło przeciwników tego rozwiązania (z 16% w lipcu do 22% w sierpniu). Duża grupa badanych w dalszym ciągu ma problem z zajęciem jednoznacznego stanowiska w tej sprawie – 19% twierdzi, że nie wie, jak zagłosowałoby, a 17% deklaruje oddanie głosu nieważnego. Nadal jednak respondenci zamierzający uczestniczyć w referendum w większości opowiadają się za wprowadzeniem jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu (56% wśród pewnych głosowania w referendum i 50% wśród deklarujących, że raczej wezmą w nim udział). Warto też zauważyć, iż w porównaniu z pomiarem lipcowym we wszystkich wyróżnionych grupach wzrósł sprzeciw wobec wprowadzenia JOW-ów w wyborach do Sejmu (najbardziej wśród niezainteresowanych udziałem w głosowaniu).

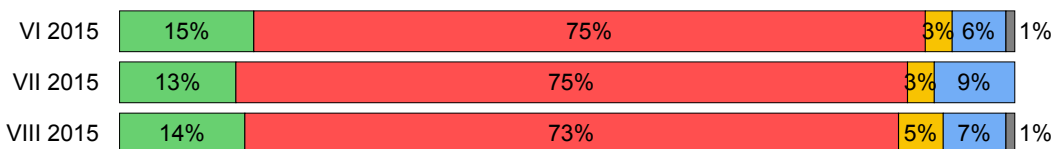
Tak samo jak w czerwcu i lipcu, zdecydowana większość Polaków wyraża poparcie dla wprowadzenia ogólnej zasady rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika (76%), nie zgadza się zaś na utrzymanie dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa (73%), jednak w przypadku obu tych kwestii grupy te zmalały (od lipca odpowiednio: o 5 punktów procentowych i o 2 punkty), a nieco zwiększyły się odsetki badanych niechcących się wypowiadać w tych sprawach, deklarujących, że gdyby musieli głosować, to oddaliby głos nieważny (od lipca wzrost odpowiednio: o 3 i 2 punkty procentowe).

RYS. 3. OTO LISTA PYTAŃ, NA KTÓRE POLACY BĘDĄ ODPOWIADAĆ W REFERENDUM 6 WRZEŚNIA. NIEZALEŻNIE OD TEGO, CZY ZAMIERZA PAN(I) PÓJŚĆ NA TO REFERENDUM CZY TEŻ NIE, PROSZĘ POWIEDZIEĆ O KAŻDYM Z TYCH PYTAŃ, JAK BY PAN(I) NA NIE ODPOWIEDZIAŁ(A).

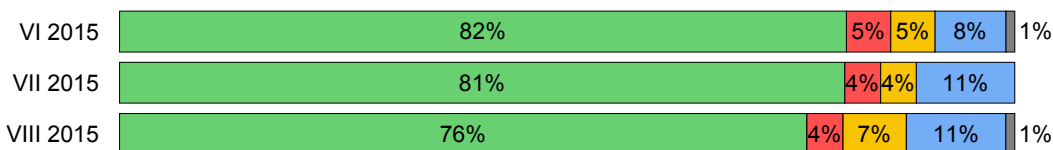
1. Czy jest Pani/Pan za wprowadzeniem jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej?

2. Czy jest Pani/Pan za utrzymaniem dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa?

3. Czy jest Pani/Pan za wprowadzeniem zasady ogólnej rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika?

■ Tak
 ■ Nie
 ■ Nie odpowiedział(a)bym na to pytanie, oddał(a)bym głos nieważny w tej sprawie
 ■ Jeszcze nie wiem
 ■ Odmowa odpowiedzi

W drugiej połowie sierpnia, tak jak w lipcu, poparcie dla wprowadzenia jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu RP dominowało jedynie wśród osób w mniejszym lub większym stopniu zainteresowanych udziałem w nim, natomiast – tak jak w dwóch poprzednich pomiarach – poparcie dla wprowadzenia zasady ogólnej rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika, a także brak zgody na utrzymanie dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa zdecydowanie dominowały wśród ogółu badanych, niezależnie od ich deklaracji dotyczących udziału w referendum.

Ponadto w badaniu sierpniowym – podobnie jak w poprzednich pomiarach – respondenci niezdecydowani, czy będą głosować, bądź w różnym stopniu skłaniający się ku absencji znacząco częściej niż zamierzający wziąć udział w referendum, deklarowali, że gdyby musieli odpowiadać na pytanie o wprowadzenie JOW-ów w wyborach do Sejmu, to

oddaliby w tej sprawie głos nieważny, natomiast badani pewni swego udziału znacznie rzadziej niż pozostali twierdzili, że jeszcze nie wiedzą, jakie zajmą stanowisko. W przypadku pozostałych kwestii poddanych pod referendum stosunek respondentów w mniejszym stopniu związany jest z deklaracjami uczestnictwa w głosowaniu.

Tabela 4

Oto lista pytań, na które Polacy będą odpowiadać w referendum 6 września. Niezależnie od tego, czy zamierza Pan(i) pójść na to referendum czy też nie, proszę powiedzieć o każdym z tych pytań, jak by Pan(i) na nie odpowiedział(a).		Czy Pan(i) osobiście weźmie udział w referendum w dniu 6 września br.?				
		Na pewno wezmę w nim udział	Raczej wezmę w nim udział	Jeszcze nie wiem, czy wezmę w nim udział/ Odmowa odpowiedzi	Raczej nie wezmę w nim udziału	Na pewno nie wezmę w nim udziału
		procentowanie w kolumnach				
1. Czy jest Pani/Pan za wprowadzeniem jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej?	Tak	56	50	32	33	17
	Nie	24	15	18	23	32
	Nie odpowiedział(a)- bym na to pytanie, oddal(a)bym głos nieważny w tej sprawie	7	14	25	20	26
	Jeszcze nie wiem	13	21	23	23	22
	Odmowa odpowiedzi	0	0	2	1	3
2. Czy jest Pani/Pan za utrzymaniem dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa?	Tak	17	12	8	14	20
	Nie	76	76	77	76	56
	Nie odpowiedział(a)- bym na to pytanie, oddal(a)bym głos nieważny w tej sprawie	2	4	6	5	12
	Jeszcze nie wiem	4	7	9	6	10
	Odmowa odpowiedzi	1	1	0	0	2
3. Czy jest Pani/Pan za wprowadzeniem zasady ogólnej rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika?	Tak	87	78	71	77	59
	Nie	2	4	5	3	9
	Nie odpowiedział(a)- bym na to pytanie, oddal(a)bym głos nieważny w tej sprawie	3	5	10	14	15
	Jeszcze nie wiem	8	12	14	6	17
	Odmowa odpowiedzi	1	1	0	0	1

Wielozmiennowe analizy statystyczne⁸ wskazują, iż sposób odpowiedzi na pierwsze pytanie referendalne związany jest, tak jak w czerwcu i lipcu, przede wszystkim z afiliacjami politycznymi badanych. Najbardziej wyrobione poglądy w tej kwestii mają badani deklarujący lewicową orientację polityczną, przy czym 50% z nich opowiada się za wprowadzeniem JOW-ów w wyborach do Sejmu RP, a 27% jest temu przeciwnych. Podobny poziom sprzeciwu wobec wprowadzenia JOW-ów w wyborach do Sejmu odnotowujemy także wśród osób identyfikujących się z prawicą (28%), jednak w tej grupie na pierwsze pytanie referendalne pozytywnie odpowiedziałoby tylko 42% ankietowanych. Największa przewaga zwolenników JOW-ów nad ich przeciwnikami jest wśród badanych identyfikujących się z politycznym centrum (odpowiednio: 48% i 19%), ale jednocześnie w tej grupie co trzeci badany nie potrafi zająć stanowiska w tej kwestii (19% deklaruje, że gdyby musiało głosować, to oddałoby w tej sprawie głos nieważny, a 14% jeszcze nie wie, jak postąpiłoby). Najbardziej zdezorientowani są badani niepotrafiący określić swoich poglądów politycznych na skali lewica–centrum–prawica – 37% z nich nie wie, jak odpowiedzieć na pierwsze pytanie referendalne, a co piąty (20%) twierdzi, że gdyby musiał głosować w tej sprawie, to oddałby głos nieważny. Pozostali badani z tej grupy częściej głosowaliby za wprowadzeniem JOW-ów niż przeciw (odpowiednio: 26% i 14%). Warto też dodać, iż zwolennicy JOW-ów w wyborach do Sejmu nadal dominują niemal we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych (por. tabela aneksowa 3).

Od dwóch miesięcy niezmiennie największe poparcie dla wprowadzenia JOW-ów w wyborach do Sejmu deklarują ci, którzy w nadchodzących wyborach parlamentarnych zamierzają poprzeć komitet wyborczy Pawła Kukiza, dla którego wprowadzenie JOW-ów było głównym hasłem programowym w niedawnych wyborach prezydenckich. Jednak nawet w tej grupie zmalała liczba osób, które odpowiedziałyby twierdząco na pierwsze pytanie referendalne (z 77% w lipcu do 69% w sierpniu). Niezmiennie też przeciwko JOW-om w wyborach do Sejmu najczęściej są popierający komitet wyborczy Nowoczesna Ryszarda Petru (51%). Warto też zwrócić uwagę, iż obecnie elektoraty Prawa i Sprawiedliwości oraz Platformy Obywatelskiej, czyli partii mających odmienne oficjalne stanowiska w tej sprawie, praktycznie nie różnią się opiniami w tej kwestii.

---

⁸ Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

Tabela 5

Czy jest Pani/Pan za wprowadzeniem jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej?	Na kandydata którego komitetu wyborczego zamierza Pan(i) głosować w wyborach do Sejmu?						
	Kukiz'15	Nowoczesna*	PO RP	PSL*	PiS	Zjednoczona Lewica SLD+TR +PPS+UP +Zieloni*	Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi
	procentowanie w kolumnach						
Tak	69	28	44	38	42	69	35
Nie	16	51	27	18	27	16	14
Nie odpowiedział(a)bym na to pytanie, oddał(a)bym głos nieważny w tej sprawie	6	12	12	10	12	6	14
Jeszcze nie wiem	9	9	17	35	18	9	34
Odmowa odpowiedzi	0	0	0	0	1	0	3

* Dane dotyczące zwolenników tych ugrupowań należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką ich liczbę w próbie

Tak jak poprzednio⁹ stosunek badanych do ewentualnej zmiany obecnego sposobu finansowania partii politycznych najbardziej różnicuje zainteresowanie polityką. Wprawdzie poparcie dla ewentualnej zmiany dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa dominuje we wszystkich analizowanych grupach, jednak warto zauważyć, że za utrzymaniem dotychczasowego sposobu finansowania partii z budżetu państwa nadal częściej niż inni opowiadają się badani najbardziej zainteresowani polityką, uważnie śledzący wydarzenia polityczne (31%). Ponadto opinie w tej kwestii różnicują deklarowane poglądy polityczne – niezmiennie przeciwko utrzymaniu obecnego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa najczęściej są osoby o poglądach centrowych (78%), natomiast za jego utrzymaniem częściej niż inni opowiadają się zwolennicy prawicy (20%). Warto też zauważyć, iż postulat zmiany w tym zakresie nadal najbardziej przemawia do najmłodszych badanych – aż 92% osób w wieku od 18 do 24 lat wyraża sprzeciw wobec utrzymania dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa (por. tabela aneksowa 4).

⁹ Por. komunikat CBOS „Polacy o referendum na dwa miesiące przed głosowaniem”, wyd. cyt.

Tabela 6

Czy jest Pani/Pan za utrzymaniem dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa?	Jak określił(a)by Pan(i) swoje zainteresowanie polityką:			
	bardzo duże lub duże – respondent uważnie śledzi to, co się dzieje w polityce	średnie – respondent śledzi jedynie główne wydarzenia	nikłe, niewielkie – uważa respondent często umykają nawet ważne wydarzenia	żadne – praktycznie respondent nie interesuje
	w procentach			
Tak	31	15	6	6
Nie	60	76	81	66
Nie odpowiedział(a)bym na to pytanie, oddał(a)bym głos nieważny w tej sprawie	5	4	2	12
Jeszcze nie wiem	3	5	10	14
Odmowa odpowiedzi	1	0	0	2

Podobnie jak w przypadku pierwszego pytania referendalnego, swoimi deklaracjami na tle innych badanych zamierzających głosować w nadchodzących wyborach parlamentarnych niezmiennie też wyróżniają się zwolennicy ruchu Pawła Kukiza, z których aż 90% zagłosowałoby przeciwko utrzymaniu obecnego sposobu finansowania partii politycznych.

Tabela 7

Czy jest Pani/Pan za utrzymaniem dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa?	Na kandydata którego komitetu wyborczego zamierza Pan(i) głosować w wyborach do Sejmu?						
	Kukiz'15	Nowoczesna*	PO RP	PSL*	PiS	Zjednoczona Lewica SLD+TR +PPS+UP +Zieloni*	Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi
	procentowanie w kolumnach						
Tak	5	22	20	6	25	22	9
Nie	90	58	74	84	62	70	67
Nie odpowiedział(a)bym na to pytanie, oddał(a)bym głos nieważny w tej sprawie	2	17	5	0	5	4	1
Jeszcze nie wiem	2	3	2	10	8	4	21
Odmowa odpowiedzi	2	0	0	0	0	0	3

* Dane dotyczące zwolenników tych ugrupowań należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką ich liczbę w próbie

Praktycznie wprowadzona już przez parlament na mocy nowelizacji ordynacji podatkowej zasada ogólna rozstrzygania wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika niezmiennie znajduje zdecydowane poparcie we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych (por. tabela aneksowa 5). Z przeprowadzonych analiz wynika też, iż w przypadku odpowiedzi na trzecie pytanie referendalne nadal znaczącej

roli nie odgrywają afiliacje partyjne badanych. W dalszym ciągu natomiast poparcie dla wprowadzenia zasady ogólnej rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika jest tym częstsze, im wyższy poziom wykształcenia badanych (por. tabela aneksowa 6).

Z naszego sierpniowego sondażu wynika, że na dwa tygodnie przed zarządnym przez prezydenta Bronisława Komorowskiego ogólnonarodowym referendum – mimo trwającej formalnie kampanii referendalnej – blisko połowa Polaków nie wiedziała, czego konkretnie będzie ono dotyczyć. Wiedzę w tym zakresie niezmiennie deklarują przede wszystkim ci, którzy bardziej interesują się polityką i mają wyraziste poglądy polityczne. Chociaż odsetek Polaków deklarujących wiedzę o kwestiach, które będą poddane pod referendum, nieco wzrósł, jednocześnie zmniejszyło się i tak niezbyt wysokie zainteresowanie głosowaniem, co wskazuje, iż wyniki wrześniowego referendum nie będą wiążące. Można zatem powiedzieć, że efektem kampanii referendalnej może być zniechęcenie Polaków do udziału w głosowaniu, a także systematyczne słabnięcie poparcia dla wprowadzenia jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu RP.

Opracowała
Barbara BADORA